

Naročnina

Dnevna izdaja
za kraljevino Jugoslavijo
mesečno 45 Din
polletno 150 Din
celoletno 360 Din
za inozemstvo
mesečno 40 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 40 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din

SLOVENECE

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
1. stopnja, peti vrsta
malih oglasov po 150
in 20, večji oglas
nad 45 mm višine
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrednosti po 10 Din
g. Pr. verjem g.
naročniku popusti
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka in
dneva po prazniku

Urejanje je L. Kopitarjevi ulici št. 6 III
Rokopis se ne vračaja, neizbrano
pismo se ne sprejema. Uredništvo
telefon št. 2050, upravnštvo št. 2328

Informativen list za slovenski narod

Uprava je L. Kopitarjevi ulici št. 6 III
Račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za inzerate, Sarajevo št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Bo'garija pred
slovansko orientacijo?

Bolgarska zunanja politika je na razpotju. V tem oziru mnogo pove že dejstvo, da sta bila nedavno v Rimu zelo hladno sprejeta bolgarski zunanji minister Burov in celo finančni minister Molov, znan prijatelj Italije. Za našo trditve govori tudi odhod italijanskega poslanika Piancinija iz Sofije, ki ga je rimska vlada morala odpoklicati ravno radi prevelikega vmešavanja v bolgarsko politiko. Vse to in pa vprašanje vojne odškodnine, kjer je zavzela Italija napram Bolgariji neprijazno stališče, pa ni edini in tudi ne najgloblji razlog ohlajenja bolgarsko-italijanskega prijateljstva.

V bolgarskih vladnih krogih sta se namreč že dolgo borili za prestiž Molova in Burova smer. Molov se je ogreval za čim ožje naslanjanje na Italijo v finančnem in političnem oziru. Zato ni čudno, če je Molov predložil italijansko-bolgarske banke in bolgarsko-italijanske lige. Zunanji minister Burov pa smatra za nujno potrebno bolj slovansko orientacijo. Radi tega želi, da se bolgarska vlada otrese vplivov makedonskih nasilnih organizacij in tistih neodgovornih tujih činiteljev, ki jim dajejo potuho in pomoč. Burov pričakuje od zblizanja z Jugoslavijo in malo antanto večjih uspehov v zunanji politiki in zboljšanje bolgarskega narodnega gospodarstva.

Toda Burov je bil doslej preslab v vladi in napram vplivom makedonstvujočih, da bi mogel uveljaviti novo zunanjepolitično orientacijo. Tudi sprememba vlade je bila nemogoča, dokler je bila opozicija razbita in dokler je Georgi Jordanov igral najvažnejšo vlogo med zemljedelci.

Georgi Jordanov, iz rsten demagog z ljudskošolsko izobrazbo in navaden kmet iz južne Bolgarije, se je povzpел do odločilnega mesta v bolgarskem zemljedelskem gibanju od revolucije leta 1923, ko so padli kot žrtve ministrski predsednik Stambolijski in vsi ostali duševni voditelji zemljedelske stranke. Georgi Jordanov se je ogreval za bodočo diktaturo bolgarske zemljedelske stranke, ki jo je nameraval izvršiti s pomočjo komunistov. Neomejeno oblast v zemljedelskem pokretu si je skušal zagotoviti z razširjanjem nazora, da morejo kmetijske zahteve poznati in za nje delati samo kmetje, nikakor pa ne izobraženci. Maščevanje nad krivici revolucije leta 1923, nad sedanjimi vladodržci ter sovražno razpoloženje proti neodgovornemu ustavnemu činitelju je bila gonilna sila njegove politike. Iz teh razlogov je odklanjal sodelovanje s katerokoli stranko razen s komunisti. Ker pa bi pri obračunavanju s krivici revolucije moralo priti do boja z makedonskimi organizacijami, ki so dejansko pomorile vseh onih 30.000 kmetov in delavskih žrtev revolucije, se je laskal Italiji in se potegoval za njeno pomoč.

Treznjejši in uvidevnejši odločilni možje v stranki so bili nezadovoljni z nazori in taktiko Georgi Jordanova. Ker Jordanov ni hotel popuščati, se je začela prej enotna zemljedelska stranka drobiti v vedno več stranic in struj.

Ali preden se je moglo pričakovati, je prišel rešitev najmlajši naraščaj, vzgojen v Pragi v treznem slovanskem duhu. S češko pomočjo je osnoval za kmete dnevnik »Pladnez«, ki jih je še bolj utrdil v njihovem prepričanju, da se je mogoče rešiti iz strahovite gospodarske krize in neznoznega pritiska sedanje vlade samo z zedinjenjem vseh zemljedelskih strank in struj v enotni stranki. S fino taktiko odkri-va »Pladnez« vedno nove afele sedanje Ljapčeve vlade, obenem pa je počasi izpodkopal tla kvarnim nazorom Georgi Jordanova. Kmalu je nastal med kmetjskimi množicami tako močan pritisk na zemljedelske voditelje, da so se pred nekaj dnevi na zborovanju združenih zemljedelcev morali zediniti vsi najvažnejši voditelji, nazore Georgi Jordanova pa vreči med staro šaro in se izreči za sodelovanje z vsako stranko, če bi tako nanese potrebe.

S tem so se zemljedelci odločno izrekli za parlamentarizem in si postavili most do sodelovanja z vsemi strankami, obenem pa zlomili odpor in nezaupanje dvornih krogov. Zato je sedaj mogoča enotna fronta opozicije. Ker v novi vladi ne zahtevajo niti ministrskega predsednika — vedo namreč, da bi jim svobodne volitve prinesle ogromno večino — je tega prekreta vesel tudi bivši ministrski predsednik Malinov, voditelj opozicijskih demokratov, mož bodočnosti, ki uživa ugled v vseh strankah in v vseh krogih, zlasti med nezadovoljnimi vladne večine.

In nezadovoljnejšev v vladni večini je vedno več. Nejevoljni so nad prevelikim vladnim pritiskom, ki preganja celo vladne poslance. Vidijo nevdružne gospodarske razmere. Dočim se Čehi zanimajo za črnomorska pristanišča in skušajo dvigniti tujski promet v Bolgariji, so Bolgari razočarani nad italijansko finančno in politično pomočjo. V vladni večini ima vso oblast v rokah gotova skupina, dočim so drugi poslanci samo statisti. Toda do odločnega boja v vladni večini doslej ni moglo priti ravno radi dosedanje razcepljenosti in nespametne taktike zemljedelcev.

Ne samo nezadovoljnejši v vladni stranki, ampak tudi treznjejši člani vlade se zavedajo,

Grška in Jugoslavija

Izjava zunanjega ministra Mihalokopulosa

Belgrad, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Zenevski list »Pax« objavlja razgovor direktorja »Revue des Balkans« z grškim zunanjim ministrom Mihalokopulosom.

V razgovoru se je direktor dotaknil naravno najvažnejših grških gospodarsko-političnih vprašanj in je vprašal Mihalokopulosa, kako stojijo razmere med Grčijo in Turčijo. Mihalokopulos je odgovoril:

»Mi bomo storili vse potrebno, da se spor med nami in Turčijo reši v splošno zadovoljstvo. Naš poslanik v Angori je v tem smislu dobil potrebne instrukcije in če bi tudi na turški strani opazili dobro voljo, se bomo lahko sporazumeli.«

Nato je Mihalokopulos govoril o odnosih med Grčijo in Jugoslavijo z zelo iskrenim glasom. Mihalokopulos je govoril o prijateljski pogodbi med Grčijo in Jugoslavijo. Zavrnil je očitke, da bi se Grška nagibala k Turčiji. Njegova država se ne nagiblje k nobeni državi. Grki delajo za prijateljsko zblizanje z vsemi državami.

Ko je bilo govora o tem, da se sklene grško-italijanska pogodba, je predlagal odlog podpisa te pogodbe v nadi, da bo istočasno lahko sklenil grško-jugoslovansko pogodbo v

zvezi s solunsko svobodno zono in s tem razčistil sporna vprašanja med Grčijo in Jugoslavijo.

Urejevanje spornih vprašanj med nami in Jugoslavijo, je dejal Mihalokopulos, je ustvarilo za oba naroda epoho velikega prijateljstva in sodelovanja. Mi se iskreno divimo veliki sposobnosti jugoslovanskega naroda in vrlinam njegovega suverena, ki je do sedaj vedno dokazal, da je na vrhuncu kritičnega duha.

Grčija in Jugoslavija bosta nadaljevali na tem polju, ki ga jima odredajo njuni skupni interesi. Glede bodočega odstopa solunske zone, v kolikor prihajajo v poštev tudi druge države, razen Jugoslavije, smatramo mi, je dejal Mihalokopulos, da naše prijateljske sode ne bi imele ničesar proti temu. Poljska, Češkoslovaška in Romunija bi dospele do Soluna preko Jugoslavije, torej preko prijateljske države. V to svrhu se bo morala naravnost sklicati skupna konferenca, ki naj bi to vprašanje do podrobnosti obravnavala.

Glede balkanske antante je Mihalokopulos bil mnenja, da se ta zveza ne bo ustvarila prej, preden se ne uredijo sporna vprašanja med posameznimi balkanskimi državami.

Naša trgovina s slivami v nevarnosti

Potrebne energične odredbe proti brezvesnim izvoznikarjem

Belgrad, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Gospodarski krogi znova opozarjajo sprčo konkurence, ki jo zoper naše slive uganja inozemstvo in zoper katere so zlasti od angleške strani prišle pritožbe s fotografijami, v katerih kažejo, kako so se zaboji s slivami zlorabljali v to, da se je dovažalo slabo blago, da je naša trgovina s slivami v mednarodnem svetu v veliki nevarnosti. Opozarjajo predvsem na to, da je zlasti Anglija večkrat poslala svojo posebno spome-

nico različnim trgovskim združenjem, katere je opozarjala, da so nekateri jugoslovanski trgovci zlorabljali prilike in mesto čistega blaga odvažali v inozemstvo pokvarjeno blago. Ker je ta praksa trajala zadnji dve leti, je inozemstvo zavračalo to jugoslovansko blago. Radi tega se množe klici, da je treba ukreniti vse potrebno, da se tem zlorabam od strani privatnikov čimprej stopi na noge.

Mala antanta proti Youngovem načrtu

Nov pritisk vetesil na Madarsko zaradi vzhodnih reparacij

Pariz, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Po vesteh pariških listov je sedaj prvemu sunku Snowdena proti Youngovemu načrtu sledil drugi sunk male antante. Romunski zunanji minister Mironescu je v imenu Češkoslovaške, Jugoslavije in Romunije brzojavno protestiral proti njemu pri velikih zaveznikih. Mala antanta bo odklonila Youngov načrt, če se istočasno ne uredijo konč-

noveljavno vzhodne reparacije. Če velesile ne bodo mogle pripraviti Madjarske do popuščanja, se mora končna konferenca odgoditi. »Excelsior« piše, da bodo velesile v Italijo vred v kratkem času energično pritisnile v Budimpešti, da bi madjarska vlada, ki je do sedaj odklanjala vsakršne obveznosti, popustila.

Trgov. pogodba s Španijo
veljavna

Madrid, 19. dec. AA. Včeraj so bile izmenjane ratifikacijske listine o trgovinski pogodbi med Jugoslavijo in Španijo. Svečani izmenjavi so prisostvovali s strani Španije general Primo de Rivera, glavni tajnik ministrstva zunanjih zadev Palacios, šef protokola Landecho, šef trgovske sekcije Lopez Lago in šef diplomatskega oddelka grof Bailen. Jugoslovansko vlado je zastopal upolnomočeni minister v Madridu Dragomir Janković z visokimi uradniki jugoslovanskega poslaništva.

Ban Si'ović odpotoval v Belgrad

Zagreb, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Zagrebški ban dr. Josip Si'ović je danes sprejel posebno deputacijo pred božičnimi prazniki in prihodnje dni ne bo več sprejemal strank, ker je radi službenih poslov odpotoval v Belgrad, kjer se bo mudil delj časa.

da so neprestani uboji med Makedonci še bolj osovražili med ljudstvom makedonske organizacije in vlado, ki se na nje opira in ne upa nastopiti proti njim. Zunanji minister Burov pa najbolje ve iz lastne skušnje, kako ti makedonski napadi jemljejo ugled Bolgariji v inozemstvu. Vsi razsodni bolgarski vodilni krogi se vedno bolj zavedajo, da so odločno slovansko orientirani ne samo vsi bolgarski kmetje razen Makedoncev, ampak tudi vse najmlajše izobraženstvo, ki je študiralo v Parizu in v Pragi in uživa med ostalim izobraženstvom največji ugled. Zato je Bolgariji zblizanje z Jugoslavijo ne samo zunanjepolitična in finančna, ampak morda še bolj notranjepolitična potreba. Ali bodo bolgarski vodilni politiki dovolj energični, da bodo v najkrajšem času pomagali slovanski orientaciji do zmage kljub odporu Makedoncev in njihovih zaščitnikov, ali pa se bodo ustrašili tega pritiska in še prej izpili s celim bolgarskim narodom nekaj časa polina, bo pokazala najbližja bodočnost. —b—

Kraljeva zahvala

Belgrad, 19. dec. AA. Povodom krstne slave kraljevskega doma in na rojstni dan Nj. Vel. kralja so bile poslana na najvišji naslov številne čestitke iz notranjosti države in iz inozemstva z izrazi udanosti in zvestobe ter z željami za dolgo življenje, srečo in napredek članov kraljevskega doma.

Pisarni Nj. Vel. kralja je po najvišjem nalogu čast, da se zahvali podanikom in ustanovam za poslana čestitke. (Iz pisarne Nj. Vel. kralja št. 10.846.)

Češki list
o solijskih pogajanjih

Praga, 19. dec. AA. »Lidove Noviny« priobčujejo uvodnik o jugoslovansko-bolgarskih pogajanjih v Sofiji. V članku se veli, da je sedanj trenutek posebno ugoden za likvidacijo vseh spornih vprašanj med obema državama. O uspehu pa bo mogoče govoriti samo, ako bo bolgarska vlada prekinila vse zveze z makedonstvujočimi in iskala pri narodu popolno zaslobo za splošno ozdravljenje Bolgarske. Dokler solijska vlada ne bo imela dovolj poguma, da odreče zaščito in podporo teroristični skupini, bodo imela pogajanja z Jugoslavijo samo teoretičen pomen brez praktične veljave. Bolgarska vlada je pred alternativo, da se odloči za politiko miru ali pa da nadaljuje katastrofalno politiko, ki ji jo narekujejo makedonstvujoči.

Enoletna bilanca

12. decembra je bilo eno leto, kar je Maniu prevzel v Romuniji v imenu kmečke stranke državno krmilo v roke. Zgodilo se je, da so se prvič v romunski politični zgodovini vršile svobodne volitve. Pri tej priliki se je izvršil pravi ljudski plebiscit za Maniu-a, ki je izšel iz volitev z večino 360 mandatov proti 42 poslancem opozicije, med katerimi je vstetil tudi 15 Madjarov.

Maniu je ob svojem nastopu zelo mnogo obetal in — kar je zopet edinstveno v romunski politični zgodovini — veliko obetanega je tudi spolnil.

Predvsem se je lotil upravne reforme, ki je sploh najtežje vprašanje romunske vlade. Začel je pri glavi — v ministrstvih in odpravil 7 ministrstev. Sorodni resori so se združili. S tem je državne finance znatno olajšal. Pri tej reformi je Maniu postopal odločno in dosledno, brez ozira na osebne momente. Sedaj je na vrsti uradniško vprašanje. Romunija šteje 17 milijonov ljudi, pa ima 500.000 uradnikov, kar pomeni strašno obremenitev davkov. Razne liberalne vlade so nastavljale v urade svoje ljudi, ki so bili brez vsake kvalifikacije. Dobili so se seznama uradnikov, ki poleg imena nosijo označbo »analfabet«. Sedaj se vrši velikansko čiščenje, ki gre za tem, da se tem »uradnikom« preskrbi kak drug kakor uradniški kruh. S tem se Romunija izločuje iz orientalskih upravnih manir in se približuje znatno zapadnim demokracijam.

Nadaljnji uspeh Maniu-jeve vlade je realiziran budžet, ki ga je tudi šele prvič dobila Romunija pod kmetjsko demokracijo. Postavke o izdatkih odgovarjajo dejanskemu položaju, pravtako tudi dogodki. Proračun je aktiven in tudi nekoliko znižan, kot v prejšnjih letih. Z novim letom se je pričela stabilizacija valute, na novo se je izvršila reorganizacija Narodne banke kakor tudi organizacija prometa. Dokaz, da inozemstvo zaupa v novo vlado, je veliko državno posojilo, ki se ga jim je posrečilo dobiti.

Vlad ima sedaj v rokah sredstva, da sanira narodno industrijo in trgovino, ki je bila docela zanemarjena in nesmotrena. Romunija sklepa na vse strani nove trgovinske pogodbe. Opazuje se posebno živahno gospodarsko zblizanje z Nemčijo in Avstrijo. Zunanje ministrstvo razvija živahno delavnost. Za dalekosežno gospodarsko pogodbo s Poljsko so v teku pogajanja s Čehoslovaško.

Opozicija seveda ne gleda s prijaznim očesom vladnih uspehov. Končno so se organizirali in združili liberalci, Avarescuanci in liberalni kmetje ter podali nekako izjavo, da bo vladna gospodarska politika deželo ruinirala ter da nova razdelitev na province ogroža nacionalne interese. V znak protesta so tudi zapustili parlament, kar pa ni nič tragično odjeknilo, ne doma, ne na tujem. Opozicijo vodijo razne skrahirane veličine, ki med narodom nimajo nikake zaslobo in v bodo ob prihodnjih volitvah po vsej priliki še bolj reducirane. Kmečki voditelj Maniu more biti zadovoljen z uspehi svoje enoletne vlade. Gospodarsko se država dviga, politično konsolidira in v zunanjem svetu zadobiva ugled, ki ji po njeni velikosti in bogastvu pritiče.

Novi menični zakon stopil
v veljavo

Belgrad, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Danes je stopil v veljavo novi menični zakon in novi čekovni zakon. Novi menični in čekovni zakon sta bila podpisana 29. novembra 1928 in sta bila v »Službenih Novinah« objavljena 19. decembra 1928 z enoletno legisvakacijo. S tem zakonom bodo v celi državi izenačena menična pravna področja. S tem se bo mnogo pripomoglo, da se bo poleg političnega izvršilo tudi gospodarsko zedinjenje. Naš menični zakon je izdelan na podlagi pravil meničnega pravilnika, ki je bil sestavljen na haaški mednarodni konferenci za izenačenje meničnega prava iz leta 1912. in ki je po zamisli konference imel nalogo, da bi se vzporedno uveljavil v vseh državah, ki so ta mednarodni pakt podpisale.

Mladen Lorković aretiran
v Gradcu

Zagreb, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Mladen Lorković, sin pokojnega Lorkovića, je bil v Gradcu aretiran, ker je osumljen, da se je udeležil v zvezi z atentatom na pokojnega Šveglja tudi atentata na detektiva Keča in Tremskega.

Drobne vesti

Sarajevo, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Pravosodni minister dr. Milan Sršić je prispel v Sarajevo, da tu prslavi svojo slavo svetega Nikolaja.

Sarajevo, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Dolgoletni angleški konzul v Sarajevu Charles Craigh je danes odpotoval iz Sarajeva na svoje novo mesto v Smirni.

Split, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Z admiral-sko ladjo »Vila« je prispel v Split mornariški poveljnik admiral Wickerhauser. V Splitu se nahaja tudi general Veselinović.

Univ. prof. dr. R. Kušej:

Zakon o srbski pravoslavni cerkvi

V Sl. N. z dne 16. novembra t. l. je bil pod št. 543 objavljen zakon o srbski pravoslavni cerkvi, datiran z dnem 8. novembra 1929. Zakon je izdan od državne autoritete, kakor soglasnost ali sodelovanje cerkvenih krogov na njegovi vsotitviti nista nikjer omenjena. Navzlic temu ne more biti niti najmanj dvomljivo, da so uzakonjena načela dobila tudi pristane sv. sinoda, tako da nam v celoti predstavljajo sporazum, dosežen med najvišjim cerkvenim in državnim predstavništvom glede vseh zadev, ki segajo tako v cerkveno kakor v državno interesno sfero, z drugimi besedami, zakon je po svoji vsebini, dasi ne formalno, konkordat države z vrhovnim cerkvenim vodstvom. To izhaja povsem jasno iz čl. 24. po katerem bo imel »Sv. Arhijerijski Sabor, t. j. skupščina vseh pravoslavnih episkopov v državi, nalogo, sklepati o cerkveni stvari in v njej podati podrobnejšo ureditev srbske pravoslavne cerkve kot celote ter določiti pristojnost in delokrog posrednih cerkvenih samoupravnih oblastev. Da mora biti ta ustava formalno najprej predložena ministru pravde, ki jo po odobritvi predloži kralju v svrhu uzakonitve, je samo logična posledica dejstva, da si pridržuje država napram cerkvi in delovanju njenih organov pravico vrhovnega nadzorstva. Po predmetih, katerih se tiče zakon o srbski pravoslavni cerkvi, se da ugotoviti marsikatera sličnost z novodobnimi konkordati, ki jih je po svetovni vojni sklenila Sv. stolica z različnimi državami. Glavno načelo je široka avtonomija, ki je v cerkveno-verskih vprašanjih sploh neomejena, glede uprave imovine sicer po državi nadzorovana, toda nikakor ne na ozko, birokratski način, glede cerkvenega sodstva pa napram običnemu pravu nekoliko zožena, ker se bo kot cerkveno kaznivo dejanje po čl. 5 smatralo samo ono, ki bo kot tako v cerkveni ustavi določeno in bodo zanj veljale tudi samo kazni, ki jih bo cerkvena ustava predvidela.

V ostalem pa se nanašajo določbe zakona: I. na značaj srbske pravoslavne cerkve, II. na zbor patriarha in postavljanje episkopov, III. na vpliv cerkvenih oblastev na verski pouk v javnih šolah, IV. na gnotno sredstva, ki bodo cerkvi omogočala samostojno vzdrževanje, V. na cerkveno imuniteto.

L. Značaj srbske pravoslavne cerkve.
Srbska pravoslavna cerkev je v čl. 1 označena kot avtokefalna, t. j. kot samostojna, brez kake hierarhične odvisnosti od katerekoli druge pravoslavne cerkve. Čin patriaršije je dobila že od priliki združitve vseh poprej na našem sedanjem državnem teritoriju obstoječih, deloma avtokefalnih, deloma samo avtonomnih pravoslavnih cerkev v zjedinjeno srbsko-pravoslavno cerkev l. 1920. V to svrhu je bil potreben pristane ekumenskega patriarha v Carigradu, izdan po pravilih, veljavnih v vzhodno cerkev, v obliki posebnega odloka (tomus), ki je datiran z dnem 19. marca (1. aprila) 1920. Na podlagi tega odloka carigradskega sv. sinoda je bila potem na konferenci arhijerejev vse kraljevine v Sremskih Karlovcih dne 30. avgusta (12. septembra) 1920 slovesno proglašena obnovitev srbske patriaršije, ki je imela svoj sedež v Peču, a morala l. 1766 po odredbi tujeverne oblasti prenehati. Poprej hierarhično carigradskemu patriarhu podrejene eparhije v Južni Srbiji ter v Bosni in Hercegovini so postale sedaj od Carigrada neodvisne in kanonično združene z novo nastalo srbsko pravoslavno cerkvijo, ki se vsled svoje avtokefalnosti popolnoma neodvisno od vseh ostalih pravoslavnih cerkev oskrbuje sama s svojo hierarhijo. Čl. 1 zakona, ki naglašava avtokefalnost srbske pravoslavne cerkve in njeno dostojanstvo kot patriaršije, pomeni zgolj svečano ugotovitev tega, kar je bilo že devet let poprej po kanonskih predpisih izvršeno. Drugi stavek omenjenega člena, ki govori o javnosti cerkvenega učenja in bogoslužja ter o samostojnem upravljanju cerkveno-verskih poslov, pa je po ukinitvi ustave samo slovesno priznanje srbske pravoslavne cerkve po državi kot javnopravne ali privilegirane korporacije. Izrecno je priznana srbski pravoslavni cerkvi kakor tudi njenim sestavnim delom in institucijam (tastanom), ki bodo predvidene v cerkveni ustavi, svojstvo pravnih, ali kakor se izraža zakonik zapadne cerkve, moralnih oseb, ki so sposobne pridobivati nepremično in premično imovino, jo uživati in z njo razpolagati v smislu zakonskih predpisov. Ta juristična osebnost ni zgolj zasebna, ampak javnopravna značaja, ker je odlikovana z zelo široko samoupravo s pravico do nalaganja in pobiranja javnih davščin (čl. 3 in 9 ss.).

Cerkvena imovina mora služiti izključno cerkvenim ciljem in se ne sme odvezemati pod nikakim vidikom svrhi, kateri je namenjena (čl. 2, odst. 4). S tem, za zabranjene konfiskacije in sekularizacije cerkvene imovine, hkrati pa se je država odpovedala tudi vsem omejitvam v obliki amortizacijskih zakonov. Samo ena izjema je postavljena od važnega pravila nedotakljivosti cerkvene imovine, namreč v korist razlastitve, ki jo odreja poseben zakon.

Pod besedilo »osim slučaja ekspropriacije predvidjene zakonoma« bo spadala pač tudi razlastitev v svrhu izvedbe agrarne reforme, ako se bo zakon o likvidaciji veleposestev nanašal tudi na cerkvena zemljišča.

Zakonski osnutek o Srbski pravoslavni cerkvi iz lanskega leta (1928) je bil za cerkev ugodnejši in po mojem mnenju stvarno pravilnejši, ker je preprečeval v zadnjem odstavku čl. 2 razlastitev cerkvene imovine samo proti polni odškodnini. Sedanjí zakon o odškodnini sploh ne govori, vse bo torej odvisno od tega, kaj bo določeno v zakonu, po katerem se bo razlastitev vršila. Zato bo treba vsa pažnja posvetiti zakonu o likvidaciji veleposestev v svrhu izvedbe agrarne reforme, bodisi da se iz njega cerkvena zemljišča kot imovina obče-koristnih ustanov v smislu bivše vidovdanske

Novi ustavni načrt fašistične stranke

Pariz, 19. dec. AA. Rimski tiskovni urad poroča, da je veliki fašistični svet proučil ustavni načrt za fašistično stranko. Ustavni načrt je postal z današnjim dnem obvezen za vse fašiste. Veliki fašistični svet je obenem pozval vse one, ki ne morejo popolnoma in brez-pogojno izpolnjevati ostre discipline fašistične stranke, naj v teku tega tedna podajo ostavko na članstvo. Oni, ki izstopijo iz zdravstvenih, gnotnih ali podobnih ozirov, pa lahko sodelujejo kot člani v ostalih organizacijah, ki so podrejene fašističnemu režimu. V fašistični milici pa mora vladati brezkom-promisni vojni duh, ki predpostavlja, da so miličniki vsak čas pripravljeni na skrajne žrtve. Nadalje je bil sprejet sklep, ki pozdravlja fašistična vseučiliška združenja, ki se bodo sestala v Rimu dne 21. decembra. Fašistična vseučiliška mladina je garda, ki bo v prihodnosti nadaljevala reševalno delo za Italijo v fašističnem duhu.

Rim, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Listi objavljajo zaenkrat samo zelo previdne komentarje.

Ameriško posojilo Nemčiji - zaenkrat propadlo

Polažai finančnega ministra Hilderdinga oman

Berlin, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Javnost je bila zelo presenečena, ko se je zvedelo, da so se razdrli pogajanja Nemčije za posojilo z ameriško banko Dillon Read et Co. Izkazalo se je, da je dr. Schacht povzročil prekinjenje pogajanj. Dr. Schacht je v svojem boju proti političnim instancam ostal močnejši. Dr. Schacht se boji, da bi pogajanja z banko Dillon Read et Co. ogrožala sklenitev večjega reparacijskega posojila, ki ga namerava država najeti po haški reparacijski konferenci.

»Popolo di Roma« navaja, da je poziv k izstopu iz stranke povzročila pomanjkljiva disciplina v fašistični stranki. »Tevere« smatra, da že lahko reče, da nihče ne bo prostovoljno izstopil, da bo morala radi tega stranka uveljaviti nove kazenske odredbe. Uvodnik v »Tribuni« razlaga nove določbe in pravi, da ni bila stranka za to tu, da bi preskrbovala varna službena mesta, temveč da predstavlja elito nove Italije. Država, ki jo je zavojeval fašizem, je danes na vsem svetu igno rana. Proti njej se je postavil ves ostali svet, ki se že čuti obsojenega in ogroženega. V tej izolirani in od vseh strani napadani državi, ki se prav za prav že nahaja v boju proti vsem, predstavlja fašistična stranka najvažnejši in odločilni faktor. Ker so notranji dogodki stranke v Italiji zakriti z gosto zaveso, za sedaj seveda ni prav razumljivo, proti komu je naperjena posebno nova odredba velikega fašistovskega sveta. Treba bo torej počakati, v kateri meri in v katerih krogih se bodo pokorili pozivu za izstop iz stranke.

Država je sedaj v veliki zadregi, ker njene obveznosti koncem decembra še niso krite. Neki nemški bančni konzorcij pa bo državi dal kredit 250.000.000 mark, ki se bo seveda potem plačal z našim posojilom, ki pa se ne bo najelo pri Dillonu, temveč pri Morganu. Morgan bo dal tudi poznejše reparacijsko posojilo. Danes se je že širila vest, ki za sedaj še ni potrjena, da je polažai finančnega ministra dr. Hilderdinga in državnega tajnika v finančnem ministrstvu Popitzja omanjan.

Mariborska proračunska razprava

Maribor, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Uvodoma govori župan dr. Juvan glede poklonitvene akcije vseh mest dravske banovine Nj. Vel. kralju ter pravi:

Preden preidem na dnevni red, poročam, da so se patriotičnemu zgledu zagrebškega mesta priključila mesta vseh banovin, da se ob rojstnem dnevu poklonijo Nj. Vel. kralju. Za dravske banovine je prevzel iniciativo ljubljanski mestni župan, ki mi je poslal povabilo, da tudi mesto Maribor sodeluje pri tej udanostni akciji. Brzojavno sem pozdravil predlog ljublj. župana, ker sem zvedel, da je ves občinski svet, kakor tudi ves Maribor z menoj v tem oziru ene misli. Četudi je patriotično enustvojanje Maribora in vseh Slovencev znano in izven vsakega dvoma, je vendar naša dolžnost, da v teh zgodovinskih časih, ko Nj. Vel. kralj s toliko državnostno modrostjo vodi krmilo naše države, jasno in odločno povemo, da stoji ves narod na strani svojega kralja. To naše zagotovilo pa ne velja samo našemu kralju, čuje naj ga tudi zunanji svet in ve, da ves jugoslovanski narod, vsi Srbi, Hrvati in Slovenci s hvalnim obendovanjem gledamo na svojega kralja, da ljubimo udano svojega viteškega vladarja in da je ni moči, ki bi to trdno vero omajala. Naj čuje svet, da je naša država zopet trdna, zgrajena na temelju bratske ljubezni in enakosti, da je ta bratska ednost močna, silna in nezlomljiva, naj ve vsakdo, da stoji za svojim kraljem ves narod, ki mu je brezpogojno vdan in vsak čas pripravljen, svojega vladarja in državo braniti do zadnje kaplje krvi pred vsakim sovražnikom. Zato živel naš vladar, kralj Aleksander!

Občinski svet je sprejel govor župana z živahnimi »Živio«-klici našemu vladarju. Nato poroča župan dalje o tekočih občinskih poslih. Policijska ostane za l. 1930 v državnem proračunu. Glede ustanovitve finančnega inspektorata v Mariboru je šla tozadevna vloga na notranje in finančno ministrstvo. Glede nove mestne plinarnice se pooblašča tozadevni odsek, da sklepa o tem.

Referat obč. svet. Pušenjaka.

O novem proračunu za l. 1930 poda nato načelnik finančnega odseka Vladimir Pušenjak zelo obširen in temeljit ekspoze. Glavne misli ekspoze so: Z rastočim prebivalstvom so narastle tudi potrebe. Finančni položaj občine je v finančnem oziru tem težji, ker ni zakona o samoupravnih finančnih, ki bi usmerjal davčno politiko občin. Zato je naše mestno knjigovodstvo imelo pri sestavljanju proračuna težave, zlasti radi čl. 22 finančnega zakona za 1929-30, s katerim so se maksimirale doklade na državne davščine. Nekoliko lažji je postal položaj, ko se je maksimiranje teh dokladov ukinilo. Razen tega so se v poslednjem trenutku morale tudi povisati nekatere potrebe, tako za zavod za zaščito dece ter v smislu novega zakona o osnovnem šolstvu tudi nova bremena v obliki vsote 200.000 Din, ki gre kot stanarina mariborskemu učitelstvu. Tako se je primanjkljaj zvišal na 11.301.004 Din, po višalo pa se je tudi pokritje s 6.527.193 Din. Da se to pokritje izvrši, je bilo deloma avesti nove

ustave sploh izločijo, bodisi, da se zanje izposluje vsaj polna odškodnina, ki bi jo morala plačati država iz svojih sredstev, kolikor bi se ne mogla v plačilo naložiti agrarnim interesom.

Na vsak način bi imela razlastitev cerkvenih zemljišč proti neznatni odškodnini s strani onih, ki bi zemljo dobili v last, za nujno posledico ogromno poslabšanje finančnega stanja vzhodne in zapadne cerkve. Ako hoče država, kakor je jasno izraženo v zakonu o Srbski pravoslavni cerkvi, njeno finančno osamosvojitve in vzdrževanje iz lastnih sredstev brez zveze z državnim proračunom v resnici izvesti, bi bilo samo modro, da njeno sedanjo imovino pusti neokrnjeno. Tem več bo cerkev na lastnih sredstvih izgubila, tem večji bo moral biti državni prispevek k letnemu cerkvenemu proračunu. To velja v enaki meri za vzhodno in za zapadno cerkev, do katere bo morala država svoje razmerje prej ali slej na sličen način urediti. Vse kaže, da je šla država z

agrarno reformo že predaleč in da bodo zemljišča, ki se dejansko že nahajajo v oblasti agrarnih interesov, dasi še niso njih last, za cerkev definitivno izgubljena. Ako pa naj ima finančna osamosvojitev cerkva sploh kak smisel, je vsaj upati, da se jim preko tega, kar so že izgubile, ne bo v svrhu agrarne reforme nič več vzelo. V glavnem se tiče to cerkvenih šol, do katerih razlastitve so po bivši ustavi imele pravico sploh samo država in druga samoupravna telesa. Ob upoštevanju tega načela bi sploh ne obstojala za razlastitev cerkvenih šol nobena pravna osnova, ker so cerkve same, kar se celo v predmetnem zakonu čisto jasno očituje, samoupravna telesa javnega prava. V toliko je značaj Srbske pravoslavne cerkve, ki ji je v zakonu določen, velikega pomena tudi za zapadno cerkev, ki bo brez dvoma stremela za enako osamosvojitvijo, katere temelj more tvoriti samo njena lastna imovina.

(Dalje prihajajo.)

— 840.000 Din; revidirana davščina na vozilu. — 220.000 Din. Iz mestnega vodovoda: 4% vodarina za mesto — 985.000 Din; 12% vodarina za okolice občine — 500.000 Din. Tudi se za 50% zvišajo klavniške pristojbine. (212.127 Din) ter se z revizijo kopalskih tarif doseže finančni efekt 50 ti-soč Din.

Izredni proračun pa predvideva potrebščine v iznosu 26.499.000 Din, torej za 27.062.000 Din manjši od lanskega leta.

Ob zaključku svojega ekspoze je načelnik finančnega odseka Vladimir Pušenjak stavil tele predloge:

1. Da se revidira službena pragmatika v smislu prošnje uslužbencev, ker je tozadeven efekt v proračunu že določen. 2. Da se revidirajo kopalski tarifi. 3. Da se zviša prispevek električnega podjetja od 150 na 250 tisoč Din. 4. Da se zvišajo prispevki za ogled in klanje živine in da se 5. najame posojilo v znesku 3.944.000 Din v že omenjene svrhe, pri čemer so tozadevne anuitele v proračunu že določene.

Nato se je

priglasila splošna razprava.

Govorili so občinski svetniki Anton Grčar, ki je izjavil, da bo glasoval za proračun, obenem pa je izrekel kritiko mestnega gospodarstva. Nato je govoril dr. Lipold, ki je zlasti naglašal napredek Maribora v poslednjem času ter očrtal mestne finance. Končno je govoril občinski svetnik Piriemer, ki je izjavil, da bo radi nekaterih novih davščin glasoval proti proračunu. Pri glasovanju je bil proračun sprejet v načelu s 30 proti 4 glasovi. En svetnik ni glasoval.

Pri podrobni razpravi so se k besedi oglašali dr. Muehleisen, dr. Hohnjec, Robavs, Zebot in drugi. Ob zaključku lista seja še traja. Proračun bo najbrže danes z nekaterimi nebitnimi spremembami sprejet v predloženi obliki.

Papeževa okrožnica „Mens nostra“

Rim, 19. dec. (Tel. »Slov.«) »Osservatore Romano« objavlja danes najnovejšo papežovo okrožnico, ki se imenuje po začetnih besedah »Mens nostra«. Izredno obširna okrožnica se bavi izključno z verskimi vprašanji in govori največ glede priporočila duhovnih ekserecij kot protitež proti racionalizmu in materializmu modernega časa.

V Zenevi ne gre delo naprej

Pariz, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Zdi se, da je konferenca Društva narodov za odstranitev carinskih omejitev prišla na mrtvo točko, ravno tako, kakor njena predhodnica, konferenca za tujsko pravo. Na zadnji seji je bil sprejet protokol, s katerim se ima uveljaviti carinsko premirje, izdelano pri Društvu narodov, dasi tega protokola še ni ratificiralo zadostno število držav. Časoslovaška in Poljska sta se sedaj temu uprli, in sicer Poljska z utemeljitvijo, da gospodarska pogajanja z Nemčijo še po štiri in pol letih niso končana, dočim se je Českoslovaška izjavila s Poljsko solidarno.

Francija in pomorska razorožitev

Pariz, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Londonska konferenca je dala danes povod, da se je v francoski poslanski zbornici pri posvetovanju o mornariškem proračunu sprožila generalna debata o problemih razorožitve. Francoska vlada bo imela v Londonu težko stališče. Francija se bori na dveh frontah in riskira pri tem, da ostane popolnoma izolirana. Francija uveljavlja namreč nasproti ameriško-angleški želji po resnem zmanjšanju oboroževanja na morju svoje potrebe po zavarovanju na morju, na drugi strani pa se bori proti italijanskim zahtevam.

Japonska grozi z aktivnim nastopom

London, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Povodom prodiranja mongolskih čet v pokrajino Barga je izjavil neki visoki japonski uradnik v harbinskem listu, da je Japonska že posvarila Rusijo pred prodiranjem v Mandžurijo. Če bi Rusija prodiranja ne ustavila, bi bila Japonska prisiljena, da izstopi iz svoje nevtralnosti.

Močov in Burov v Londonu

London, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Bolgarski zunanji minister Burov in finančni minister Molov sta včeraj obiskala angleškega zunanjega ministra Hendersona in finančnega ministra Snowdena. Bolgarska ministra sta izjavila, da vsota 12,5 milj. zlatih frankov, ki jo je predlagal reparacijski odbor, presega finančno moč Bolgarije. Z Macdonaldom je določena konferenca v petek.

Nemško državno sodišče proti pruski vladi

Leipzig, 19. dec. (Tel. »Slov.«) Državno sodišče je izreкло razsodbo v procesu, ki ga je nemška nacionalna stranka sprožila proti Prusiji, ker je prepovedala uradnikom, udeležiti se Hugenbergovega ljudskega glasovanja. Sodišče je razsodilo, da v državnih ustavi zajamčena svoboda političnega mišljenja daje uradnikom pravico, da smejo pri ljudskem glasovanju tudi sami glasovati, brez ozira na vsebino ljudskega glasovanja.

Ancona, 19. dec. AA. Ze dva dni besni na Jadranu strahovito neurje. Ves promet med obalama je prekinjen. Iz mnogih krajev med Benetkami in Ancono poročajo o nezgodah ribarskih ladij in tudi o žrtvah.